DÎN NASİHATTİR

[Türkçe]

الدين النصيحة

[باللغة التركية]

Muhammed Şahin

محمد بن مسلم شاهين

Tetkik: Ümmü Nebil

مراجعة: أم نبيل

Rabva Semti İslâmî Dâvet Bürosu-Riyad

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1429 - 2008

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِنَّ اللهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثًا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلَاثًا: فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، -وفي رواية وَأَنْ تُنَاصِحُوا مَنْ وَلَّاهُ اللهُ أَمْرَكُمْ- ،وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ،وَإِضَاعَةِ الْمَالِ.)) [رواه مسلم وأحمد]

"Şüphesiz ki Allah şu üç şeyinizden râzı olur: Sizlerin, kendisine kulluk edip hiçbir şeyi ortak koşmamanızdan, Allah'ın ipine (Kur'an'ına) toptan sarılıp ayrılmamanızdan ve Allah'ın başınıza emir kıldıklarına nasihat etmenizden.Şu üç şeyinizden de hoşlanmaz: Dedikodu yapmanızdan, çok soru sormanızdan ve malı gereken yere harcamamanızdan."[1]

Allah'a kulluk edip O'na hiçbir şeyi şirk koşmamak[2]:

Kulluğun aslı, boyun eğmek ve zillettir. Ta'bîd: Zelil kılmaktır. el-İsti'bad: Kul (köle) edinmektir. Taat olan ibâdet; Allah'a zilletle boyun eğerek ibâdet etmektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[f g h i j k l ...Z [سورة النساء من الآية: ٣٦]

"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın." [3]

Allah Tebârake ve Teâlâ, kendisine kulluk edilip hiçbir şeyin kendisine ortak koşulmamasını emretmiştir.Şüphesiz O,kendisinden başka ilah olmayan ve kendisi dışında Rab olmayan Allah'tır. İbâdete layık olan ancak O'dur. İbâdet; yaratılışın gâyesidir.Bu gâye için cinleri ve insanları yaratmış, peygamberler göndermiş, kitaplar indirmiş, cennet ve cehennemi yaratmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[C D E F G H I Z [سورة الذاريات الآية: ٥٦]

"Ben, cinleri ve insanları (başka bir gâye için değil) ancak bana ibâdet etsinler diye yarattım."[4]

İbâdet: İnsanların, cinlerin ve bütün mahlukatın yaratılma sebebidir.

İbâdetin aslı: Allah sevgisi, sevgiyi sadece Allah'a hasretmek ve sevginin tamamen Allah için olmasıdır.Kul, Allah ile birlikte O'na ortak olan başka hiç

---

[1] Müslim ve Ahmed

[2] İbn-i Kayyim; "Medaricu's-Sâlikin": c:1, s: 118-124.

[3] Nisâ Sûresi: 36

[4] Zâriyât Sûresi: 56

kimseyi sevemez ve ancak O'nun için ve ondan dolayı sever. O'nun nebilerini, rasullerini, meleklerini ve dostlarını da sever. Fakat bizim bunlara olan sevgimiz, Allah'a sevginin tamamındandır. O'na eşit olan bir sevgi değildir. Allah'tan başka ilahlar edinip de onları Allah'ı gibi sevenlerin sevgisi, O'nun yanında, O'na denk sevgi beslemek demektir. Allah'a sevgi duymak -ki kulluğun özü ve sırrı budur- ancak O'nun emirlerine uymak ve yasaklarından kaçınmakla gerçekleşir. Emirlere uyma, yasaklardan kaçınma sırasında kul olmanın ve sevginin manası ortaya çıkar.

İbâdet, dört kâide üzerine kuruludur:

Bunlar: Allah ve rasülünün sevip hoşlandığı şeyleri; kalbin sözü, dilin sözü, kalbin ameli ve uzuvların ameliyle gerçekleştirmektir. Kulluk, bu dört mertebeyi ihtiva eden bir isimdir.

Kalbin sözü: Allah'ın kendisinden, isimlerinden, sıfat, fiil ve meleklerinden, kendisine kavuşmaktan, rasüllerin diliyle haber verdiği şeylere inanmaktır.

Dilin sözü: Kalbin inandığı şeyleri ifâde etmesi, inandıklarına dâvet etmesi, onları savunması, bunlara aykırı olan bid'atlerin batıl olduğunu ilan etmesi, Allah'ı zikretmesi ve emirlerini tebliğ etmesidir.

Kalbin ameli: Allah'ı sevmek, O'na tevekkül etmek, O'na yönelmek, O'ndan korkmak ve ümit etmek, dini yalnızca Allah'a halis kılmak, 'O'nun yasaklarından uzaklaşmak ve emirlerine karşı sabretmek, Allah'ın takdir ettiği şeylere sabır göstermek, Allah'tan gelenlere razı olmak, Allah'ı dost kabul etmek, O'na dönmeyi istemek, boyun eğmek ve mutmain olmak gibi şeylerdir. Kalbin amelleri, uzuvların amellerinden daha öncelikli farzdır ve kalbin müstehab amelleri, Allah'a vücutla yapılan müstehap amellerden daha sevimli gelir.Kalbin amelleri olmadan uzuvların amellerinin ya hiçbir faydası yoktur, ya da çok azdır.

Uzuvların amelleri: Namaz, cihad, cuma namazı ve cemaatlere gitmek, âcizlere yardım etmek, halka ihsan etmek ve benzeri amellerdir.

Bütün rasuller Allah'ı birlemeye ve ibâdeti O'na halis kılmaya dâvet etmişlerdir. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- de dinin en yüksek derecesini, kullukta ihsan derecesi kabul etmiştir.

Nitekim İhsan hakkında şöyle buyurmuştur:

((أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ...)) [رواه البخاري ومسلم]

"Allah'ı görüyormuşçasına O'na ibâdet etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmesen de, O seni görür."[1]

Kul, mükellefiyet diyarında (dünyada) bulunduğu sürece ölünceye kadar kulluktan ayrılamaz.

[1] Müslim ve Ahmed

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[Z W V U T S R [سورة الحجر الآية: ٩٩]

"Rabbine, sana ölüm gelinceye kadar kulluk et."[1]

((عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ؓ قَالَ: كُنْتُ رِدْفَ رَسُولِ اللهِ ﷺ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُفَيْرٌ. قَالَ: فَقَالَ يَا مُعَاذُ! تَدْرِي مَا حَقُّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ ؟ قَالَ قُلْتُ: اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: فَإِنَّ حَقَّ اللهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوا اللهَ، وَلاَ يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ لاَ يُعَذِّبَ مَنْ لاَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ! أَفَلاَ أُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: لاَ تُبَشِّرْهُمْ فَيَتَّكِلُوا.)) [متفق عليه]

Muâz b. Cebel'den[2] -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bindiği Ufeyr adındaki merkebin arkasına ben de binmiştim.

Bana:

- Ey Muâz! Allah'ın kulları üzerinde (yerine getirilmesi gereken) hakkının,[3] kulların da Allah'ın üzerindeki hakkının neler olduğunu biliyor musun?[4] dedi.

Ben:

- Allah ve Rasûlü daha iyisini bilirler' dedim.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Allah'ın kulları üzerinde (yerine getirilmesi gereken) hakkının; yalnızca O'na ibâdet etmeleri ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmamalarıdır.Kulların da Allah'ın (fazl-u ihsanıyla kendi nefsine farz kıldığı) üzerindeki hakkının O'na hiçbir şeyi ortak koşmamış olanlara Allah'ın azap etmemesidir, buyurdu.

Muâz b. Cebel:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Sevinmeleri için insanlara bu sözü, müjdeleyeyim mi? dedim.

---

[1] Hicr Sûresi: 99

[2] Muâz b. Cebel b. Amr b. Evs b. Ka'b. B. Amr el-Huzâî'dir.Ensârdan olup sahâbenin tanınmış ileri gelenlerindendir. İlim, ahkâm ve Kur'an konusunda derya gibi bir bilgiye sahipti.Bedir savaşıyla diğer savaşlara katılmıştır.Mekke'nin fethinden sonra Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Mekke halkına dînlerini öğretmesi için onu Mekke'de bırakmış ve daha sonra hem kadı, hem de öğretmen olarak onu Yemen'e göndermiştir. Hicrî 18 yılında, 38 yaşında iken Şam diyârında tâûn (vebâ) hastalığından vefât etmiştir. Allah ondan râzı olsun.

[3] Bu hak, Allah Teâlâ'nın kulları üzerindeki farz olan hakkıdır. Zirâ Kur'an ve Sünnet, bu hakkı açıklamak için gelmiş; hatta bütün peygamberler Allah Teâlâ'nın kulları üzerindeki en büyük hakkının bu olduğunu belirtmek için gönderilmişlerdir.

[4] Bu hak, ilim ehlinin ittifakıyla Allah-azze ve celle-'nin lütuf ve ihsanıyla kendi nefsine gerekli kıldığı haktır. Allah Teâlâ'nın bir kudsî hadîste: **"Zulmü nefsime haram kıldım."** buyurduğu gibi, hikmeti gereği dilediği şeyi kendi nefsine haram, dilediğini de farz kılar.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Hayır, onlara müjdeleme. Çünkü (sâlih amellerde yarışmayı terkederek) bu müjdeye tevekkül edip otururlar, buyurdu."[1]

[... â كَانَ يَرۡجُواْ لِقَآءَ رَبِّهِۦ ç è é ê ë بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ î ï Z] سـورة الكهف من الآية: ١١٠]

"Her kim, (azabından korkmak ve sevabını ümit etmek sûretiyle) Rabbine kavuşmayı arzu ederse, sâlih amel işlesin ve ibâdette Rabbine hiç kimseyi ortak koşmasın."[2]

Allah'ın ipine sarılıp ayrılmamak[3]:

İsmet, korunmak demektir. İ'tisam (sarılma) kelimesi "ismet" kökünden iftial kalıbından türetilmiş olan bir kelimedir.İ'tisam, kişinin kendisini koruyan, sakınılması ve korunulması gereken şeyden uzak tutan bir şeye tutunması anlamına gelir. İsmet, koruma; i'tisam ise korunmadır. Nitekim Araplar muhafaza edip koruduğu için kalelere **"Âsıme"** demişlerdir.

Habl (İp): müşterek (birçok anlam için ortak olarak kullanılan) bir kelimedir. Dilde asıl anlamı ise, kendisi aracılığı ile istenilen ve gerek duyulan şeye ulaşılan sebep demektir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

[A B C D E F H I J K L M N O P Q R S T ... Z] سورة آل عمران من الآية: ١٠٣]

"Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an ve sünnete) sarılın ve ayrılığa düşmeyin! Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini de hatırlayın. (Ey mü'minler!) Hani siz (İslâm'dan önce birbirinize) düşmanlar iken, Allah kalplerinizin arasını birleştirdi de O'nun lütfuyla kardeşler oldunuz."[4]

Denildi ki: "Allah'ın ipi, Allah'ın ahdidir."

Yine Kur'anın, Allah'ın kopmaz ipi olduğu, ona sarılmanın da âyetlerine tutunup, onunla amel etmeye devam etmek olduğu söylenmiştir.

Yine, Allah'ın ipi, O'nun rızâsına ve rahmetine ileten vesiledir, denilmiştir.

Nitekim Rasûlullah -sallallau aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

---

[1] Buhârî; hadîs no: 2856. Müslim; hadîs no: 30.

[2] Kehf Sûresi:110

[3] Kurtubî; "el-Camiu Li Ahkami'l-Kuran"; c: 4, s: 102-106. İbn-i Kayyim; "Medaricu's-Sâlikin"; c: 1, s: 458.

[4] Âl-i İmrân Sûresi: 103

((أَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ: كِتَابُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ هُوَ حَبْلُ اللهِ...)) [رواه مسلم]

"Muhakkak ki ben sizlere iki ağırlık bırakıyorum. Birisi Allah'ın Kitabıdır ki, o Allah'ın ipidir."[1]

Ali b. Ebi Tâlib -Allah ondan râzı olsun- Kur'an hakkında şöyle demiştir:

"Kur'an Allah'ın sağlam ipidir. Ona sarılan gönüller sapıtmaz, onu konuşan diller şaşırmaz, tekrar edilmekle eskimez. Âlimler ona doymazlar."

İbn-i Mesud -Allah ondan râzı olsun- de şöyle demiştir:

"Şüphesiz bu Kur'an Allah'ın ipidir. Kur'an apaçık bir nur, fayda veren bir şifa, kendisine sarılanı koruyan, kendisine tabi olanı da kurtaran bir kitaptır."

Denildi ki: "Allah'ın ipi cemaattir. Allah birliği emretmiş, ayrılığı yasaklamıştır. Zira ayrılık helak, cemaat kurtuluş demektir.

İbn-i Mesud -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

"Allah'ın ipi cemaat demektir.Cemaatten ayrılmayın.Çünkü o,Allah'ın sarılmayı emrettiği ipidir.Cemaat ve taatte bulunan hoşlanmadığınız şeyler, ayrılıkta bulunan hoşlandığınız şeylerden daha hayırlıdır."

Ayrılığa düşmeyin: Yani; Yahudiler ve Hıristiyanlar kendi dinlerinde ayrılığa düştükleri gibi, siz de dininizde ayrılığa düşmeyin, demektir. Böyle bir açıklama, İbn-i Mes'ud ve başkalarından nakledilmektedir.Bunun,hevâ ve değişik maksatlara uyarak tefrikaya düşmeyin, aksine Allah'ın dininde kardeşler olun, anlamında olması mümkündür.Böylelikle bu, onların birbirleriyle olan ilişkilerini koparmalarını, birbirlerine sırt çevirmelerini önlemiş olur.

Allah Teâlâ bizlere, Kitabı'na ve Peygamberi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetine sımsıkı sarılmayı, anlaşmazlık halinde o ikisine başvurmayı farz kılmış, Kitap ve Sünnete hem itikat, hem amel bakımından sımsıkı sarılmak ilkesi etrafında bir araya gelmemizi emretmiştir.Bu ise, sözbirliğini gerçekleştirmenin ve kendisi vasıtasıyla din ve dünya menfaatlerinin gerçekleşebileceği, dağınıklığın düzene girdiği bir araya gelmenin ve anlaşmazlıktan kurtulmanın sebeplerinden birisidir. Aynı zamanda O, bizlere bir araya gelmeyi emretmiş ve iki kitap ehlinin karşı karşıya kaldığı tefrikaya düşmeyi de yasaklamıştır.

Nitekim Rasûlullah -sallallau aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((اِفْتَرَقَتِ الْيَهُودُ عَلىَ إِحْدىَ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَافْتَرَقَتِ النَّصارَى عَلىَ اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَسَتَفْتَرِقُ هَذِهِ الأُمَّةُ عَلىَ ثَلاَثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهاَ فِي النَّارِ إِلاَّ وَاحِدَةً. قاَلَ الصَّحابَةُ: مَنْ هِيَ ياَ رَسُولَ اللهِ؟ قاَلَ: مَنْ كاَنَ عَلىَ مِثْلِ ماَ أَناَ عَلَيْهِ وَأَصْحاَبِي.)) [رواه أحمد]

[1] Müslim; Kitabu Fedâili's-Sahâbe

"Yahudiler, yetmiş bir fırkaya,hristiyanlar da yetmiş iki fırkaya ayrıldılar.Bu ümmet de yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır.Biri dışında hepsi cehenneme girecektir" buyurunca, sahâbe:O fırka hangisidir Ey Allah'ın Rasûlü? diye sordular.

Peygamber-salllallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

"Benim ve ashâbımın bulunduğu yol üzere olanlardır."[1] buyurdu.

İdarecilere nasihat[2]:

Bunlar halifeler ile müslümanların işlerini üstlenen diğer yetki sahipleridir.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: "Din nasihattir" buyurdu.

Bizler:

"Kimin için?" dedik.

"Allah, Kitabı, Rasulü, Müslümanların idarecileri ve geneli için" buyurdu. [3]

Nasihat: Cemiyetli bir kelimedir. Anlamı; nasihat edilen kimseye hayırlı nasip toplamaktır.

Nevevî -Allah ona rahmet etsin- dedi ki:

"Müslümanların imamlarına nasihat: hak uğrunda kendilerine yardım, bu hususta onlara itaat, haktan ayrılmamalarını tenbih, unuttukları şeyleri veya henüz duymadıkları müslüman haklarına nezaketle ihtarda bulunmak, onlara isyan etmemek ve halkın onlara itaât babında gönül birliğine varmasıdır.

Hattâbî, Ulu'l-emrin arkasında namaz kılmayı, onunla birlikte cihada gitmeyi, ona zekât vermeyi, zulmünden korkulduğu zaman silâhla ona isyan etmemeyi, yalancı medh-u senalarla onu aldatmamayı ve ona hayır duâ da bulunmayı da nasihatten saymıştır."

Askalânî -Allah ona rahmet etsin- dedi ki:

"Müslümanların imamlarına nasihat, yerine getirmek istedikleri şeylerde onlara yardım etmek, gaflet ettiklerinde onları uyarmak, hata ettiklerinde bunu kapatmak, onların aleyhinde sözleri ve onlardan nefret eden kalpleri çevirerek birleştirmektir. Onlara nasihatin en önemlisi; zulmü en güzel şekilde savmaktır. İctihad imamları da müslümanların imamlarına dâhildir. Onlara nasihat, rivâyet ettiklerini kabul etmek, ahkâm hususunda onlara tâbi olmak ve kendilerine hüsnü zanda bulunmaktır."

---

[1] Ahmed

[2] Bkz.Nevevî; "Şerhu Sahihi Müslim"; c:2 , s:38. Askalânîİ; "Fethu'l-Bârî"; c:1m s:138.

[3] Müslim